

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
UNIVERSITY OF NOVI SAD

ВРХУНСКИ РЕЗУЛТАТИ 2023.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Common genetic and environmental bases of the mental disorders and personality traits: Special focus on the Hierarchical Model of psychopathology and NEO-PI-R facets

Чланак у научном часопису, M21

др Душанка Митровић, редовни професор; др Љиљана Мухић, редовни професор; др Селка Садиковић, доцент; др Снежана Смедеревац, редовни професор

Главни циљ ове близаначке студије био је да се испитају извори опажених корелација између особина личности и психопатолошких димензија проучавањем њихове заједничке генске и срединске варијансе. У истраживању је учествовало 386 монозиготних и 204 дизиготна близанца. Коришћени су Упитник за дијагностику психичких поремећаја (PDSQ) и Ревидирани НЕО Инвентар личности (NEO-PI-R). Један од циљева био је да се утврди да ли НЕО-ПИ-Р фациете деле више генетске и срединске варијансе са димензијама психопатологије него особине личности вишег реда. Резултати конфирмативне факторске анализе ПДСК скала били су сагласни са широко прихваћеном идејом да су ментални поремећаји организовани дуж димензија вишег реда - интернализујућег и екстернализујућег спектра. Међутим, недовољна представљеност екстернализујућег спектра у упитнику PDSQ ограничила је могућност процене заједничких генских и срединских извора варијансе са особинама личности. Стога су даље анализе биле усмерене искључиво на проучавање интернализујућег спектра. Резултати су потврдили претходне налазе који се односе на фенотипске везе између особина личности и симптома интернализујућих поремећаја, наглашавајући позитивне везе са неуротицизмом и негативне са екстраверзијом и савесношћу. Фенотипске корелације сугеришу да се негативна емоционалност, ниска друштвеност, негативна процена самоефикасности, слаба вољна контрола, сумњичавост и неповерење могу шватити као личносне предиспозиције

за појаву интернализујућег понашања. Резултати су, даље, указали на то да интернализујући поремећаји готово у потпуности деле генску варијансу са пет домена личности, при чему неуротицизам има кључну улогу у генетској склоности ка интернализујућим поремећајима. С друге стране, ниске срединске корелације између интернализујућих понашања и особина личности, као и допринос специфичних (а не заједничких са особинама личности) срединских извора варијансе интернализујућим симптомима, показали су да су интернализујући поремећаји високо зависни од индивидуализованих, специфичних срединских искустава. Ово сугерише да се извори типова адаптације карактеристичних за интернализујуће поремећаје морају тражити изван уобичајеног окружења релевантног за развој особина личности. Поред високих позитивних генских корелација између интернализујућих понашања и свих фацета неуротицизма, умерене негативне генске корелације показане су за скоро све фацете екстраверзије, фацете савесности компетенција, тежња ка постигнућу и самодисциплина, фацету пријатности поверење и фацету отворености акција. Дакле, налази истраживања истичу значај особина личности нижег нивоа општости у разумевању психичких поремећаја и указују на то да особине попут пријатности и отворености, које се обично не доводе у везу са интернализујућим поремећајима, укључују фацете које могу значајно учествовати у њиховој етиологији.